

Fangst av leppefisk:

Ruse gir like god overlevelse som teine

Leppefisk er viktig i oppdrettsnæringens lakselusebekjempelse. I 2010 ble det fanget ca. 10 millioner leppefisk til dette formålet. Det blir hevdet at teiner gir fisk av bedre kvalitet enn ruser, og enkelte oppdrettselskaper kjøper kun leppefisk fanget med teiner. Et forsøk der vi sammenlignet overlevelsen viste imidlertid ingen forskjell mellom de to redskapstypene.

AV TERJE JØRGENSEN OG SVEIN LØKKEBORG

Leppefisk er en fellesbetegnelse for arter av berggyllfamilien (*Labridae*). Betegnelsen brukes her om artene grønngylte, bergnebb, grasgylte og berggylte. Leppefisk fanges med teiner og ruser og settes ut i oppdrettsmerdene hvor den spiser lakselus.

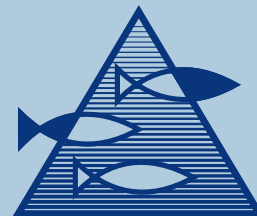
Blant argumentene mot rusefisket er både egenskaper ved selve redskapet og at det ofte kreves lengre ståtid for ruser enn for teiner for å oppnå kommersielle fangster. Ved fiske med ruser benyttes som regel en ståtid på ett døgn, mens teiner

Figur 1: Rigging av notposene brukt i overlevelsesforsøkene. Bildet viser også tareskjulet som ble brukt.

Figur 2: Teinene som ble brukt ble egnet med kokte reker.

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
INSTITUTE OF MARINE RESEARCH

Fangst av leppefisk: *Ruse gir like god overlevelse som teine*

ofte trekkes flere ganger i løpet av en dag. For å undersøke selve redskapeffekten på overlevelse har vi i dette forsøket benyttet samme ståtid for begge redskapene.

GJENNOMFØRING

Fisk til forsøkene ble fanget ved Reksteren i Hordaland i oktober 2011. Innsamlingen ble utført av en yrkesfisker i et ordinært fiske etter leppefisk. Teinene ble egnet med kokte reker, mens rusene ble satt uten agn. Ståtiden var ett døgn og fiskedypet ca. 2 m for begge redskapene. Etter utsortering av andre arter (hovedsakelig lyr og dvergulke), ble leppefisk fanget med teine og ruse overført til hvert sitt kar på omtrent én kubikkmeter med sirkulerende vann og svart plastfolie som skjul for fisken.

Fisken ble deretter transportert til Forskningsstasjonen Austevoll og overført til åtte notposer, fire poser for hver redskapstype. Notposene var på vel 15 kubikkmeter og hadde to remser med tareskjul hengende mellom motstående hjørner (figur 1). I hver pose ble det satt ut 300–400 leppefisk. Totalt omfattet forsøket 1487 rusefangete og 1373 teinefangete leppefisk.

Nøtene ble daglig sjekket for dødelighet, og eventuell død fisk ble tatt ut. Forsøksperioden varte fra 3. til 30. oktober, og ved forsøkslutt ble all fisk tatt ut for artsbestemmelse, lengdemåling og registrering av eventuelle skader.

RESULTATER

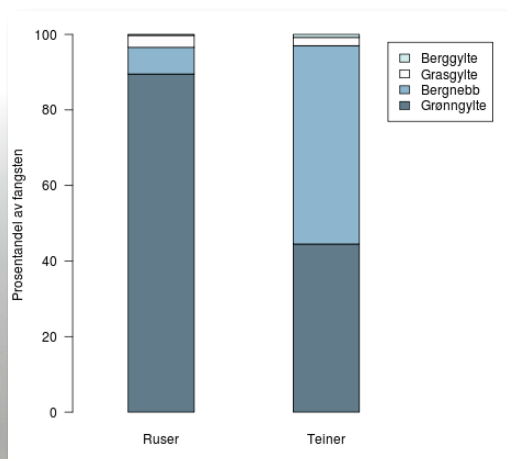
Det ble kun registrert tre døde grønngylter (1 ‰) i løpet av forsøksperioden (to teinefanget og en rusefanget). I tillegg ble det registrert en teinefanget grønngylte med store haleskader og skjelltap. Det ble også observert åtte bergnebb (fem fanget i teiner og tre i ruser) og to grønngylter (begge teinefanget) med mindre haleskader eller skjelltap. Det var ikke indikasjoner på infeksjon i forbindelse med de sistnevnte skadene. Dersom fiskene med skade regnes med i dødelighetsanslaget, øker dette til 5 ‰.

Artssammensetningen var forskjellig for de to redskapstypene idet rusefangsten hovedsakelig bestod av grønngylte (90 ‰), mens det var et mer likt forhold mellom bergnebb (53 ‰) og grønngylte (45 ‰) i teinefangsten (figur 2). Det var stor innblanding av undermålsfisk (under 11 cm) i begge fangstene (30–50 ‰, tabell 1).

KONKLUSJON

Forsøket ble designet for å undersøke effekten av redskapstype på overlevelse av leppefisk. Det viste ubetydelig dødelighet (under 5 ‰) for både teinefanget og rusefanget leppefisk. For fiske senhøstes og med ståtid på ett døgn, er det ikke empirisk grunnlag for å hevde at teinefanget fisk har høyere overlevelse enn rusefanget fisk. Yrkesfiskere har rapportert om høyere dødelighet tidlig i sesongen (juni–august). Nye forsøk vil derfor bli utført i 2012 for å undersøke betydningen av ståtid og redskapstype for overlevelse av leppefisk i denne årstiden.

Forsøket er finansiert av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond.

Figur 2: Artssammensetningen av leppefiskfangstene brukt i overlevelsesforsøkene.

Tabell 1: Prosentandel undermåls fisk (under 11 cm) i teine- og rusefangstene som ble brukt i overlevelsesforsøket. Data for berggylte ble ikke beregnet grunnet liten fangst.

Art	Ruse	Teine
Grønngylte	39,4	30,8
Bergnebb	38,1	49,0
Grasgylte	42,6	36,7

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET

Nordnesgaten 50
Postboks 1870 Nordnes
NO-5817 Bergen
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 55 23 85 31

www.imr.no

AVDELING TROMSØ

Sykehusveien 23
Postboks 6404
NO-9294 Tromsø
Tlf.: 55 23 85 00

FORSKNINGSSTASJONEN FLØDEVIGEN

Nye Flødevigveien 20
NO-4817 His
Tlf.: 55 23 85 00

FORSKNINGSSTASJONEN AUSTEVOLL

NO-5392 Storebø
Tlf.: 55 23 85 00

FORSKNINGSSTASJONEN MATRE

NO-5984 Matredal
Tlf.: 55 23 85 00

FISKERIFAGLIG SENTER FOR UTVIKLINGSSAMARBEID

Tlf.: 55 23 86 90
Faks: 55 23 85 31

AVDELING FOR SAMFUNNSKONTAKT OG KOMMUNIKASJON

Tlf.: 55 23 85 38
Faks: 55 23 85 55
E-post: informasjonen@imr.no

KONTAKTPERSONER

Terje Jørgensen
Faggruppe: Fangst
Tlf.: 55 23 68 25
E-post: terje.joergensen@imr.no

Svein Løkkeborg
Faggruppe: Fangst
Tlf.: 55 23 68 26
E-post: svein.loekkeborg@imr.no

